

Byla C-51/22**Prašymas priimti prejudicinį sprendimą****Gavimo data:**

2022 m. sausio 25 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Pešto centrinės apygardos teismas, Vengrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. sausio 12 d.

Ieškovė:

PannonHitel Pénzügyi Zrt.

Atsakovė:

WizzAir Hungary Légitársaság Zrt. (Wizz Air Hungary Zrt.)

***Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Pešto centrinės apygardos teismas, Vengrija)**

<...> [administracinio pobūdžio informacija]

Nutartis

byloje tarp *PannonHitel Pénzügyi Zrt.* (<...> Budapeštas, Vengrija) <...>, ieškovės,

ir *WizzAir Hungary Légitársaság [Zrt.]* (<...> Budapeštas) <...>, atsakovės,

dėl **pirkimo kainos gražinimo**

<...> [nacionalinės proceso teisės nuostatos]

<...>

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas **inicijuoja Europos Sąjungos Teisingumo Teisme procesą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo** ir prašo atsakyti į šį prejudicinį klausimą:

Ar 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 261/2004, nustatančio bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisyklės atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 8 straipsnio 1 dalies a punkto pirmą įtrauką bei 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad keleivis gali tiesiogiai oro vežėjo reikalauti gražinti visą bilieto kainą, už kurią jis pirktas, net kai bilietą rezervavo padedamas trečiosios šalies, veikiančios kaip tarpininkas, kuriam keleivis sumokėjo bilieto kainą, ir būtent tarpininkas nupirko bilietą iš oro vežėjo ir [šiam] sumokėjo bilieto kainą, nors nėra duomenų, kad tarpininkas veikė kaip įgaliotasis oro vežėjo atstovas ar kad jis yra kelionių organizatorius?

<...> [nacionalinės proceso teisės nuostatos]

Motyvai

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas <...> [nacionalinės proceso teisės aspektai] toliau nurodo faktines aplinkybes ir teisineis nuostatas, dėl kurių būtinas išaiškinimas.

Trumpas faktinių aplinkybių aprašymas

Atsakovė vykdė skrydį W63163 (iš OTP [Budapešto *Henri Coandă* oro uostas, Rumunija] į BLQ [Bolonijos oro uostas, Italija]), kurio data buvo numatyta 2020 m. birželio 18 d. Keleivis, gyvenantis Rumunijoje, bilietą šiam skrydžiui rezervavo interneto svetainėje www.vola.ro, kurią valdo Rumunijoje veikianti bendrovė VOLA.RO SRL [toliau – VOLA.RO].

Pagal atsakovės nustatytų Bendrųjų keleivių ir bagažo vežimo sąlygų 21.1.a) punktą, jeigu sutartyje ar bet kurioje kitoje galiojančių teisės aktų imperatyvioje nuostatoje nenurodyta kitaip: a) šias bendrąsias vežimo ir bet kokio kito vežimo, kurį [vežėjas sutinka] suteikti ([keleiviui] ir / ar jo bagažui), sąlygas reglamentuoja Vengrijos teisės aktai.

Keleivis sumokėjo bilieto kainą VOLA.RO, o ši, veikdama savo vardu, jį nupirko iš atsakovės. Šiuo tikslu ji pateikė asmeninius keleivio duomenis ir jo naudai išdavė užsakymo patvirtinimą. VOLA.RO sumokėjo atsakovei už bilietą per savo įmonės sąskaitą iš tarpininkavimo kreditų. Pagal VOLA.RO nustatytų Bendrųjų sutarties sąlygų III.3.3 punktą ši bendrovė, be kita ko, veikia kaip oro transporto bendrovių tarpininkė (tekste anglų kalba vartojama sąvoka „*intermediary*“). Pagal X.10.1 punktą ši bendrovė taip pat prekiauja kelionių paketų paslaugomis, tačiau nagrinėjamu atveju nėra duomenų, kad bilietas buvo pirktas teikiant tam tikras susijusias paslaugas, kurioms taikoma 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB (OL L 326, 2015, p. 1).

Remiantis VOLA.RO nustatytų Bendrųjų sutarties sąlygų XXIX.29.1 punktu, šias bendrąsias sąlygas reglamentuoja Rumunijos teisės aktai.

Nagrinėjamu atveju nėra duomenų, kad tarp VOLA.RO ir atsakovės buvo koks nors susitarimas dėl tarpininkavimo, susijusio su atsakovės paslaugomis.

Atsakovė atšaukė minėtą skrydį dėl naujo tipo koronaviruso sukeltos pandemijos. Keleivis atsisakė sutarties ir pakaitiniu skrydžiu neišskrido. VOLA.RO kreipėsi į atsakovę, prašydama grąžinti už bilietą sumokėtą kainą. Ši banko operacija nepavyko dėl techninių priežasčių, tačiau atsakovė sumokėjo sumą į VOLA.RO bendrovės sąskaitą.

Paraleliai keleivis perleido ieškovei reikalavimą atsakovei, į kurį jis manė turintis teisę pagal Reglamentą Nr. 261/2004. Nagrinėjamoje byloje nėra duomenų, kad VOLA.RO keleiviui būtų grąžinusi sumokėtą sumą.

Ieškovės argumentai

Ieškovė prašo grąžinti už pirktą bilietą sumokėtą kainą pagal Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 8 straipsnio 1 dalies a punkto pirmą įtrauką. Jos nuomone, VOLA.RO veikė būtent kaip kelionių pardavimo agentė, tačiau tai neturi įtakos keleivio teisei reikalauti tiesiogiai atsakovės – oro vežėjo – grąžinti už pirktą bilietą sumokėtą kainą. Todėl ir ieškovė, kaip [keleivio] teisių perėmėja, gali reikalauti atsakovės grąžinti sumokėtą sumą.

Ieškovės teigimu, Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalyje aiškiai numatyta, kad pagalba keleiviams turi būti teikiama ir už bilietą sumokėta suma jiems turi būti grąžinta.

Ieškovė remiasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimu, priimtu byloje C-601/17, pagal kurį iš esmės keleivis taip pat gali reikalauti pagal Reglamento Nr. 261/2004 2 straipsnio f punktą, kaip bilieto kainos sudedamosios dalies, komisinio mokesčio, sumokėto įgaliojajam oro vežėjo atstovui, jei oro vežėjas apie tokį komisinį mokestį žinojo (13, 16 ir 20 punktai).

Todėl, ieškovės nuomone, nesvarbu, ar keleivis bilietą pirko tiesiogiai iš atsakovės, ar per VOLA.RO, kuri veikė kaip tarpininkė.

Atsakovės argumentai

Atsakovė neneigia, kad dėl skrydžio atšaukimo ji privalo grąžinti sumokėtus pinigus, tačiau, jos nuomone, šią prievolę ji turi įvykdyti VOLA.RO, o ne keleiviui.

Ji teigia, kad pažodžiui aiškinant sąvoką „sumokėtos sumos atgavimas“ galima suprasti, kad ji gali grąžinti bilieto kainą tik tam asmeniui, iš kurio gavo šią sumą. Ji teigia, kad keleiviui neišdavė jokio bilieto.

Dėl ginčijamos bilieto rezervacijos atsakovė pažymi, kad ji gavo mokėjimą tik iš VOLA.RO ir šiai bendrovei pinigų jau grąžino. Ji pastebi, kad jei keleivis ar jo teisių perėmėja taip pat turėtų teisę atgauti sumokėtą sumą, atsakovė mokėjimą turėtų atlikti du kartus.

Atsakovė remiasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimu byloje C-163/18. Remiantis šiuo sprendimu, tuo atveju, jei keleivis pagal Direktyvą 90/314/EEB (OL L 158, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 10 t., p. 132), kuri jau panaikinta, turi teisę reikalauti atgauti sumą iš kelionės paslaugų paketo organizatoriaus, jis negali reikalauti oro vežėjo grąžinti sumą, sumokėtą už bilieto kainą (31, 35 ir 44 punktai).

Be to, atsakovė remiasi *a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (2013 m. Įstatymas Nr. V dėl Civilinio kodekso patvirtinimo; toliau – Civilinis kodeksas) 6:212 straipsnio 3 dalies pirmuoju sakiniu. Pagal šią nuostatą nutraukus sutartį abipusiu susitarimu atgaline data, suteiktos paslaugos grąžinamos.

Atsakovė tvirtina, kad keleivio pasitraukimas prilygsta sutarties nutraukimui abipusiu susitarimu atgaline data. Taigi suteiktą paslaugą, kurią sudaro pirkimo kainos sumokėjimas, reikia grąžinti. Vis dėlto taip pat ir šiuo atveju pirkimo kaina gali būti grąžinta tik tam asmeniui, kuris ją sumokėjo iš pradžių, t. y. VOLA.RO.

Kaip situacijos, panašios į nagrinėjamą situaciją, pavyzdį atsakovė nurodo įmonių, kurios perka lėktuvo bilietus savo darbuotojams, atveį. Skrydį atšaukus, teisę į atgauti sumokėtas sumas turi ne darbuotojai, kurie yra tikrieji keleiviai, bet įmonė, kuri pirko bilietus.

Taikytina nacionalinė teisė

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, nagrinėjamas ginčas turi būti sprendžiamas remiantis Reglamentu [Nr. 261/2004], kuris veikia tiesiogiai ir yra taikomas tiesiogiai. Kalbant apie Vengrijos teisės aktus, tikslinga paminėti Civilinį kodeksą, kurio 6:59 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas, o pagal jo 6:77–6:81 straipsnius leidžiama, kad sutarties bendrosios sąlygos būtų sutarties dalis.

Civilinio kodekso 6:[212] straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad sutartį nutraukus atgaline data abipusiu susitarimu (*felbontás*), suteiktos paslaugos grąžinamos.

Pagal *a légi személyszállítás szabályairól szóló 25/1999. (II. 12.) Korm. rendelet* (1999 m. vasario 12 d. Vyriausybės dekretas Nr. 25/1999 dėl normų, reglamentuojančių keleivių vežimą oro transportu) 1 straipsnio 1 dalį keleivių vežimo oro transportu sutarčiai, sudarytai tarp keleivio ir oro linijų bendrovės (toliau – šalys), taikomos bendrosios [Civilinio kodekso] nuostatos dėl sutarčių bei Civilinio kodekso nuostatos, susijusios su sutartimis, pagal kurias yra svarbus rezultatas, ir, papildomai, šio dekreto nuostatos.

To paties dekreto 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad oro transporto bendrovė savo bendrosiose vežimo sąlygose nustato išsamias keleivių vežimo oro transportu sąlygas, kurių nereglementuoja Civilinis kodeksas ar šis dekretas. Bendrąsias vežimo sąlygas reglamentuoja Civilinio kodekso nuostatos dėl bendrųjų sutarties sąlygų.

Taikytina Sąjungos teisė

Pagal 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės [(Roma I); toliau – Reglamentas Roma I] 3 straipsnio 1 dalį sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. Pagal šio reglamento 6 straipsnio 2 dalį teisės pasirinkimas su tam tikrais apribojimais taip pat taikytinas vartojimo sutartims.

Svarbios Reglamento Nr. 261/2004 nuostatos:

1 straipsnis

Tikslas

1. Šis reglamentas jame nurodytomis sąlygomis nustato minimalias keleivių teises, kai:

<...>

b) jų skrydis atšaukiamas;

<...>

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžimai

Šiame reglamente:

<...>

f) „bilietas“ – tai galiojantis dokumentas, suteikiantis teisę į transportą, arba kitas lygiavertis nematerialus dalykas, įskaitant elektroninį, kurį išdavė arba įgaliojo išduoti oro vežėjas arba jo įgaliotasis atstovas;

<...>

5 straipsnis

Skrydžių atšaukimas

1. Atšaukus skrydį:

a) skrydį vykdančias oro vežėjas atitinkamiems keleiviams teikia pagalbą pagal 8 straipsnį <...>

7 straipsnis

Teisė į kompensaciją

1. Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, keleiviai gauna tokio dydžio kompensaciją:

<...>

3. 1 dalyje numatyta kompensacija išmokama grynaisiais pinigais, elektroniniu banko pervedimu, banko pavedimu ar banko čekiu arba, keleiviui savo parašu patvirtinus, kad jis su tuo sutinka, kelionės čekiais ir (arba) jam suteikiamos kitos paslaugos.

8 straipsnis

Teisė atgauti sumokėtą sumą arba vykti kitu maršrutu

1. Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, keleiviams leidžiama rinktis:

a) – per septynias dienas 7 straipsnio 3 dalyje numatytu būdu atgauti visą už bilietą jį perkant sumokėtą sumą, už neįvykusios kelionės dalį arba dalis sumokėtą sumą ir už jau įvykusią kelionės dalį ar dalis sumokėtą sumą, jei pagal keleivio numatytą kelionės planą skrydis nebeteko prasmės, taip pat tam tikrais atvejais: <...>

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas bylose C-601/17 ir C-163/18 nagrinėjo panašius į nagrinėjant šį ginčą kylančius klausimus, tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, tose bylose priimtuose sprendimuose nepateikti aiškūs nurodymai dėl šioje byloje kylančio teisinio klausimo.

Prejudicinio klausimo paaiškinimas

Pirmiausia prašymą priimti prejudicinį klausimą teikiantis teismas nagrinėjo, kuri teisė taikytina nagrinėjamiems teisiniams santykiams. Pagal pirma minėto Reglamento Roma I 3 straipsnio 1 dalį ir VOLA.RO nustatytų Bendrųjų sutarties sąlygų XXIX.29.1 punktą keleivio ir VOLA.RO teisinius santykius reglamentuoja Rumunijos teisė.

Pagal minėtą Reglamento Roma I nuostatą ir atsakovės nustatytų Bendrųjų vežimo sąlygų 21.1.a) punktą tiek keleivių vežimo oro transportu sutartis tarp

keleivio ir atsakovės, tiek VOLA.RO ir atsakovės teisiniai santykiai yra reglamentuojami Vengrijos teisės.

Atsižvelgiant į tai, kad Rumunija ir Vengrija abi yra Europos Sąjungos valstybės narės, byloje keliamas teisinis klausimas iš esmės turi būti sprendžiamas remiantis Reglamentu Nr. 261/2004, kuris veikia tiesiogiai ir taikomas tiesiogiai. Dėl to yra būtinas šio reglamento išaiškinimas.

Atsižvelgiant į tai, kad tai yra Sąjungos teisės nuostatos, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas turi išimtinę jurisdikciją jas aiškinti (SESV 267 straipsnis). Todėl prieš priimant sprendimą iš esmės, tikslinga sustabdyti bylą ir pagal SESV 267 straipsnį prašyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą dėl šioje nutartyje pateikto klausimo.

To priežastys yra šios:

Interneto svetainėje www.vola.ro, kuri taip pat prieinama anglų kalba, keleiviai gali tiesiogiai ieškoti skrydžių, atitinkančių jų kelionės planus, ir gali rezervuoti bei sumokėti už atitinkamus bilietus bei paslaugas, tačiau VOLA.RO yra tas asmuo, kuris atlieka rezervaciją pas oro vežėją.

Iš Reglamento Nr. 261/2004 neaišku, kaip turi būti vertinama tokios trečiosios šalies – tarpininkės, kaip nagrinėjamu atveju, kurios negalima laikyti įgaliotuoju oro vežėjo atstovu pagal minėto reglamento 2 straipsnio f punktą, o teikiamos paslaugos negali būti laikomos kelionės paketo dalimi pagal šio reglamento 8 straipsnio 2 dalį, veikla.

Pagal Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 8 straipsnio 1 dalies a punktą keleiviams turi būti pasiūlyta pagalba ir tam tikri pasirinkimai. Kalbant apie mokėjimo būdus, reikia pažymėti, kad šio reglamento 8 straipsnio 1 dalies a punkto pirmojoje įtraukoje daroma nuoroda į 7 straipsnio 3 dalį. Pagal pastarąją tik keleiviui savo parašu patvirtinus, kad jis su tuo sutinka, kompensacija gali būti išmokama kelionės čekiais arba jam suteikiamos kitos paslaugos. Priešingai, nei nurodyta minėto reglamento 7 straipsnio 1 dalyje, šiose nuostatose nėra aiškiai nurodyta, kad keleiviui turi būti gražinta pirkimo kaina, nors toks, tikėtina, buvo įstatymų leidėjo ketinimas, taip pat atsižvelgiant į šio reglamento 8 straipsnio 2 dalį. Tiesa, vertinant gramatiškai, sąvoka „atgavimas“ („*reimbursement*“) gali būti aiškinama taip, kad oro vežėjas gali atlyginti tik tam asmeniui, kuris šiam vežėjui sumokėjo pirkimo kainą.

Atsakymas į pateiktą klausimą turi įtakos sprendimui, kurį turi priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, nes tuo atveju, jei keleivis turi teisę tiesiogiai reikalauti, sprendimą reikėtų priimti atsakovės nenaudai. Tuo atveju, jei keleivis neturi teisės tiesiogiai reikalauti, ieškinys bus atmestas arba bus nurodyta surinkti papildomų įrodymų dėl to, ar VOLA.RO gali būti kvalifikuojama kaip įgaliotasis atsakovės atstovas.

Sprendimas šiuo klausimu taip pat būtinas dėl teisinio tikrumo, siekiant užtikrinti, kad keleiviai atgautų iš oro vežėjo arba iš tarpininko sumokėtas sumas, taip pat kad oro vežėjai nebūtų priversti tenkinti reikalavimų du kartus.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo šiuo klausimu, todėl negalima kalbėti apie „išaiškintą teisės aktą“.

Dėl šalių minėtos jurisprudencijos reikia nurodyti, kad byloje C-601/17 priimtas sprendimas buvo susijęs su atveju, kai nebuvo ginčo, jog kelionių agentas veikė kaip įgaliotasis oro vežėjo atstovas, o byloje C-163/18 priimtame sprendime buvo nagrinėjamas atvejis, kai keleivio teisė į kelionių organizatoriaus grąžintiną sumą buvo grindžiama specialiuoju įstatymu.

Aiškinimas nėra pakankamai akivaizdus, kad būtų galima atmesti bet kokias pagrįstas abejones, kaip tai suprantama pagal „aiškaus teisės akto“ doktriną. Konkrečiai: remiantis tuo, kas išdėstyta pirmiau, vien iš Reglamento formuluotės negalima vienareikšmiškai nuspręsti, ar tokiu atveju, kaip šis, keleivis gali reikalauti tiesiogiai oro vežėjo grąžinti sumokėtą sumą.

Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas *ex officio*, atlikdamas paieškas internete, Europos Komisijos interneto svetainėje (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/coordinated-actions/air-travel_en) rado pranešimą ir jo priedą, pagal kuriuos šešiolika oro vežėjų, tarp jų ir atsakovė, įsipareigojo tiesiogiai grąžinti bilieto kainą keleiviams, kurie pirko bilietą per tarpininką, tuo atveju, jei keleivis patirtų sunkumų siekdamas atgauti sumokėtą sumą iš tarpininko. Tai matyti iš paskutinio pranešimo punkto: „*Passengers who booked their flight through an intermediary and have difficulties getting reimbursement from the intermediary can turn to the airline and request to be refunded directly. Airlines are expected to inform passengers about this possibility and any conditions for requesting a direct refund on their websites*“.

Panašiai nurodyta paskutinėje priedo, kurį galima rasti interneto svetainėje (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/overview_of_measures_that_airlines_should_take.docx.pdf) lentelės eilutėje. Dėl šios priežasties, jei nėra priešingos teisės aktų nuostatos ar sutarties sąlygos, oro vežėjai pagal bendrą taisyklę privalo grąžinti keleiviams sumokėtą sumą tiesiogiai: „*Accept direct reimbursement claims from the passenger unless specific legislation applies (e.g. in the context of package travel) or where contractual arrangements between the parties involved validly provide otherwise. This can be done by designing booking process in a way that allows passengers to claim reimbursement directly from the airline when necessary*“.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, jei pateiktas klausimas būtų nedviprasmiškas arba jis jau būtų išspręstas ankstesniu sprendimu, Komisijos ir oro vežėjų susitarimai ir jų savanoriškas įsipareigojimas nebūtų būtini.

<...> [nacionalinės proceso teisės nuostatos]

Budapeštas, 2022 m. sausio 12 d.

<...> [parašai]

DARBINIS VERTINMAS